

Ajankohtaislinjaus

Keskustan ratkaisuja pakolaisongelmaan

- *Ainoa kestävä ratkaisu on rauhan palauttaminen kriisialueille.*
- *Pakolaisia on autettava niin lähellä kotimaitaan kuin mahdollista.*
- *Euroopan on otettava yhteistyössä tilanne hallintaan. EU:n jäsenmaiden on noudatettava yhteisiä sopimuksia.*
- *Suomi toimii kansainvälisten sopimusten mukaan ja auttaa osaltaan hädässä olevia. Vain parempaa elintasoa etsivät eivät ole turvapaikanhakijoita eivätkä pakolaisia.*
- *Mahdolliset terrorismiin syyllistyneet on otettava kiinni viranomaistoiminnalla ja turvapaikanhakijoiden yhteistyöllä.*
- *Suomessa jokaisen on elettävä maamme lakien mukaan.*
- *Kotouttamispolitiikkaan tarvitaan kokonaisuudistus.*

Pakolaistilanne on poikkeuksellinen ja vaikea

Maailmassa on tällä hetkellä yli 200 miljoonaa pakolaista. Ihmiset pakenevat sotia, terrorismia, vainoa ja kurjuutta. Eurooppa ja Suomi ovat joutuneet poikkeukselliseen tilanteeseen. Vastaavaa ei ole ollut sitten toisen maailmansodan.

Suomeen turvapaikanhakijoita tulee eniten Irakista, Afganistanista ja Somaliasta. Valtaosa on tullut Ruotsin kautta. Nytemmin tulijoita on myös maamme itärajan yli Venäjältä.

Vuoden 2015 syksyllä Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden määrä oli jo monikymmenkertainen verrattuna aiempaan, suhteellisen vakiintuneeseen määrään. Turvapaikanhakijoita on tullut Eurooppaan niin paljon, että EU ei ole kyennyt noudattamaan omia sopimuksiaan. Etenkin Kreikka, Unkari, Itävalta, Kroatia ja Slovenia ovat joutuneet kestävämpään tilanteeseen. Samalla suhteet EU-maiden välillä ovat kiristyneet. Aitojakin on rakennettu.

Unionin lähialueilla etenkin Turkki ja Libanon ovat ottaneet vastaan miljoonia pakolaisia. On todennäköistä, että paine alkaa jossain vaiheessa purkautua Euroopan suuntaan mm. pakolaisleirien sietämättömien olosuhteiden vuoksi.

Euroopassa turvapaikanhakijat ovat suunnanneet niihin maihin, joissa jo entuudestaan on heidän maanmiehiään ja -naisiaan. Tästä osoituksena on esimerkiksi se, että Suomeen on tullut suhteellisesti eniten

irakilaisia, afganistanilaisia ja somalialaisia. Ruotsiin puolestaan on samasta syystä tullut paljon syyrialaisia.

Suomeen saapuneet turvapaikanhakijat ovat olleet pääasiassa nuoria miehiä. Heidän taustallaan on yhtä monta tarinaa kuin on tulijoita. Nuoret miehet esimerkiksi leimataan kotimaassaan muita helpommin sotajoukon osaksi tai he joutuvat tosiaan vastaan taistelevien aseellisten ryhmien painostuksen kohteeksi. Reiteistä Eurooppaan selviytyvät parhaiten nuoret ja hyväkuntoiset miehet. Siksi pakolaisperheissä usein päätetään laittaa heidät matkaan.

Suomessa, kuten muuallakin maahantulijoiden poikkeuksellisen suuri määrä on herättänyt hämmennystä, kysymyksiä ja myös jännitteitä. Suomessa on toistaiseksi suhtauduttu turvapaikanhakijoiden suureen määrään maltillisesti. Yhteiskunnan ilmapiirissä on kuitenkin havaittavissa kiristymistä. Tilanteen hallitsemisessa tärkeintä on EU:ssa tehtyjen sopimusten ja päätösten

noudattaminen, turvapaikkahakemusten ripeä käsittely ja tehokas kotoutuminen, joita on uudistettava.

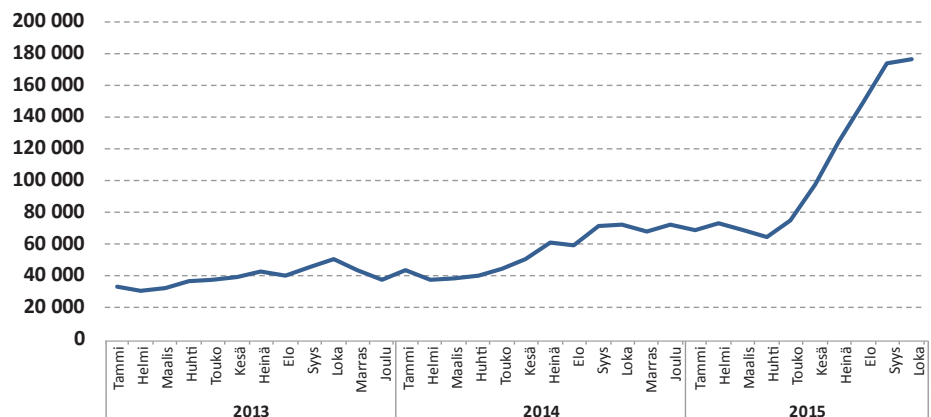
Poikkeukselliseen tilanteeseen liittyy vastenmielisiä lieveilmiöitä. Haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset ovat alttiita monenlaiselle hyväksikäytölle. Ihmissalakuljetus, ihmiskauppa ja muu rikollisuus rehoittavat varsinkin siellä, missä laillinen yhteiskuntajärjestys on romahtanut. Tulijoiden joukossa on lisäksi heitä, jotka todellisuudessa eivät ole turvan tarpeessa.

Suojelupoliisin mukaan (tiedotustilaisuus 3.11.2015) uhat Suomen turvallisuudelle ovat kasvamassa. Suomeen on muodostunut terroristisia ryhmittymiä ja organisaatioita, jotka voivat syyllistyä laittomuuksiin. Samalla on tapahtunut iskuja maahanmuuttajia kohtaan.

Ilmastonmuutoksen voimistuessa pakolaisvirroista voi tulla pysyvä ja pitkäaikainen ilmiö. Joidenkin arvioiden mukaan vuosisadan vaihteessa maailmassa on pahimmassa tapauksessa jopa miljardi ilmastopakolaista.

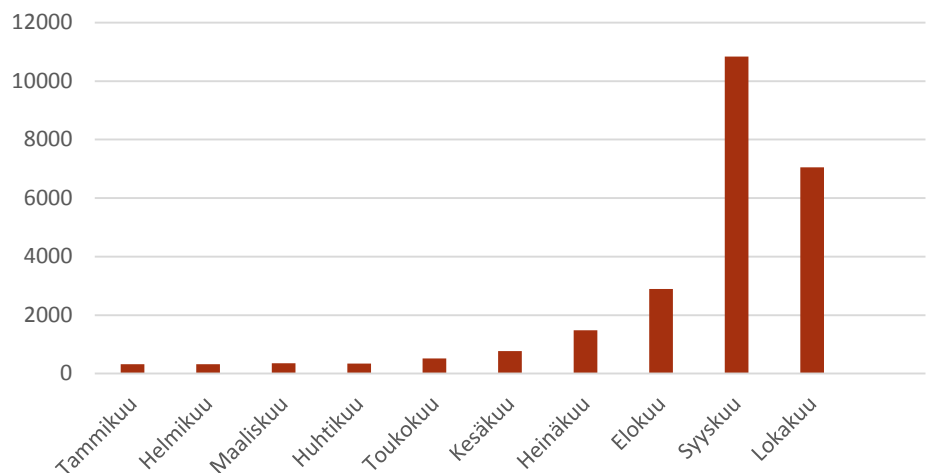
Turvapaikkahakemukset Euroopassa

Lähde: EASO

Turvapaikanhakijat Suomessa v. 2015 yhteensä 24 909 henkeä

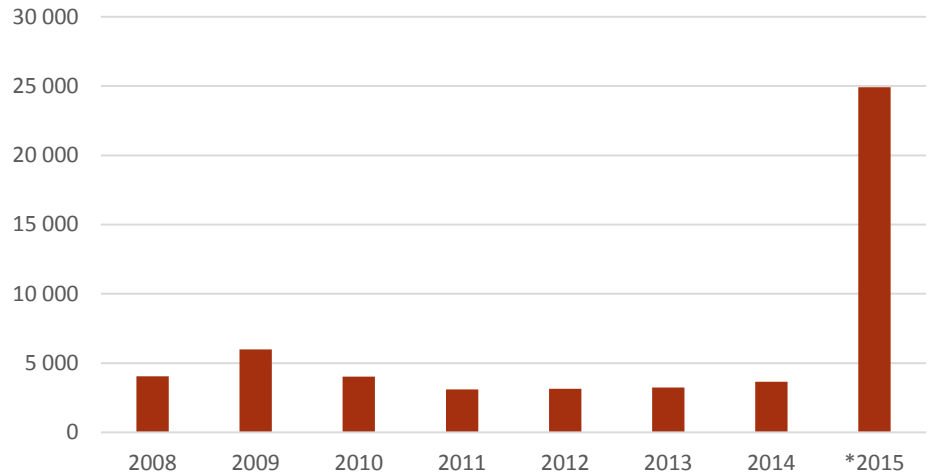
Lähde: Migri

Turvapaikanhakijat Suomessa v. 2008–2015

*) 31.10. mennessä

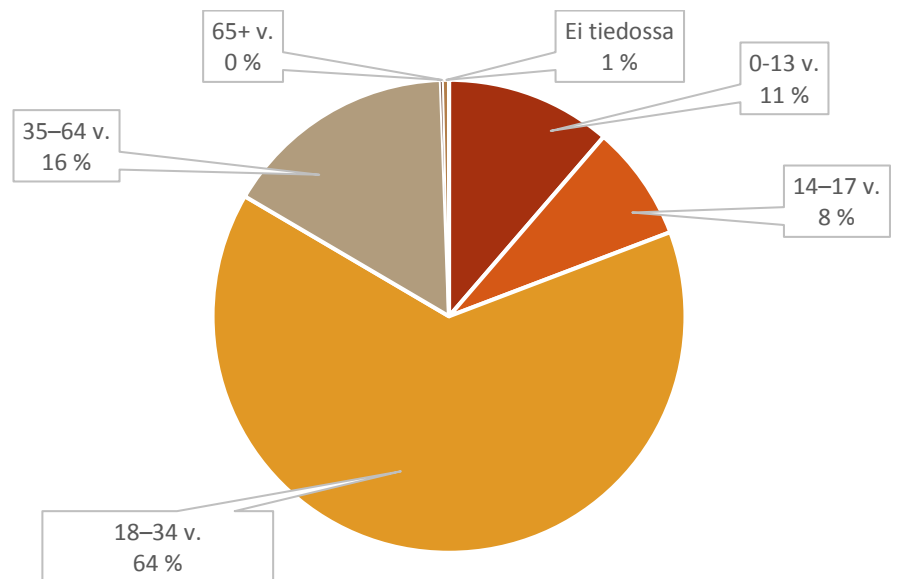
Lähde: Migri

Turvapaikanhakijat Suomessa v. 2015 ikäjakauma

ikäjakauma

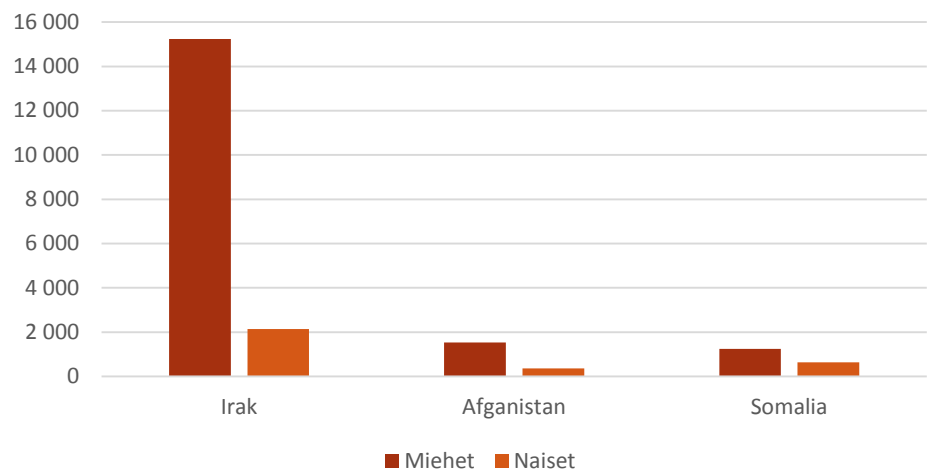
Lähde: Migri

Sukupuolijakauma Suomessa mukaanlukien lapset, v. 2015

*) 31.10. mennessä

Lähde: Migri

Hallitus on hoitanut tilannetta yhteistyöllä

Sipilän hallituksessa toimii maahanmuuttopoliittinen ministeriryhmä. Se on tässä poikkeuksellisessa tilanteessa osoittanut kykenevänsä päätöksiin. Hallitus on hakenut ratkaisuja EU:ssa sekä ns. taakanjaon osalta että laajemmin pakolaistilanteen saamiseksi hallintaan.

Lisäksi Pohjoismaat, etenkin Suomi ja Ruotsi, ovat tehneet läheistä yhteistyötä esimerkiksi sen suhteen, että kaikki turvapaikanhakijat saadaan mahdollisimman laajasti rekisteröityä. Yhteistyö Venäjän kanssa rajavalvonnassa on toiminut.

Tilanne Suomen rajoilla on toistaiseksi hallinnassa. Henkilöllisyys tarkastetaan lentokoneilla, laivoilla ja Venäjältä junalla Suomeen saapuvien tulijoiden kohdalla.

Tornion järjestelykeskus (ns. hotspot) ja eri puolille Suomea perustetut vastaanottokeskukset on saatu nopeasti toimintaan. Suomi on tässä suhteessa esimerkki monille muille maille. Hallitus on osoittanut turvapaikanhakijoista johtuviin menoihin lisämäärärahoja.

Keskeinen osa suomalaista ratkaisua on ollut ja on kansalaisjärjestöjen toiminta ja muu vapaaehtoistyö. Tavallisten suomalaisten auttamishalulla on ollut ratkaiseva merkitys tilanteen hallinnassa.

Suomessa kaikki eduskuntapuolueet ovat tuominneet selkeästi turvapaikanhakijoihin kohdistuneet yksittäiset rasistiset ja muut vihateot.

Puolueiden puheenjohtajat julkaisivat 29.11.2015 yhteisen kannanoton oikeusvaltion kunnioittamisesta ja pakolaiskriisin asianmukaisesta hoitamisesta.

Puheenjohtajat muistuttivat, että vain osa turvapaikanhakijoista tulee saamaan turvapaikan Suomesta, mutta silti puhutaan suuresta joukosta ihmisiä. Edessä on vuosien työ, johon tarvitaan jokaisen puolueen yhteistä panosta. Puheenjohtajien mukaan suomalaiset ovat maltin ja tolkun kansaa, joka on aina muistanut kunnioittaa lakia ja oikeutta yhdenvertaisena kaikille.

Toimivasta yhteistyötä huolimatta uusia ongelmia on ilmennyt ja ilmenee. Sekä viranomaisilla että poliittisilla päättäjillä on oltava valmius nopeaan päätöksentekoon ja toimintaan tilanteen muuttuessa.

Inhimillisyyttä ja realismia

Ihmiset ovat samanarvoisia. Jokaisella on oikeus ihmisarvoiseen elämään. Torjumme rasismiin, vihapuheeseen, viharikokset ja väkivallan.

Terrorismi ja pakolaisuus ovat kaksi eri asiaa. Tämä on pidettävä mielessä etenkin Pariisin 13.11.2015 terrori-iskujen jälkeen. Suurin osa Eurooppaan ja Suomeen tulleista pakenee juuri sotaa ja sellaista terrorismia, jota Pariisissa koettiin.

Jännitteiden lieventämiseksi tarvitsemme puolin ja toisin avointa keskustelua, suvaitsevaisuutta, hyvää käytöstä, toistemme kunnioitusta sekä puolueettoman tiedon välittämistä kansalaisille. Vetoamme maltin puolesta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Toimimme pakolaiskriisin hoitamisessa kansainvälisten sopimusten mukaan. Suomen rajojen sulkeminen ei ole kestävä ratkaisu. Autamme osaltamme hädänalaisia ihmisiä.

Keskustan linja vain paremman elämän perässä tuleviin on tiukka. Heitä ei oteta Suomeen turvapaikanhakijoina. Sen sijaan heillä on mahdollisuus tulla Suomeen työperäistä maahanmuuttoa koskevien sääntöjen mukaisesti.

Maahantulijoilla on ollut ja on ristiriitoja keskenään. Keskusta ei hyväksy sitä, että tulijat alkavat selvittää myös keskinäisiä välejä Suomessa väkivallalla. Yhteiskunnalla on oltava nollatoleranssi tällaisiin tapauksiin. Suomessa on eletävä maamme lakeja ja yleistä järjestystä noudattaen.

Suomea sitovat sopimukset

- Geneven pakolaisyleissopimus
- Euroopan ihmisoikeussopimus
- EU:n yhteistä turvapaikkajärjestelmää koskevat asetukset (Dublin-asetus = henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisperusteiden ja -menettelyjen vahvistaminen, EU N:o 604/2013 Eurodac-asetus sormenjälkien vertaamisesta EU N:o 603/2013)
- Direktiivit (kansainvälistä suojelua hakvien henkilöiden vastaanotto 2013/33/EU; vaatimukset henkilöiden määrittelymiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi 2011/95/EU; kansainvälisen suojelun myöntämistä tai poistamista koskevista yhteisistä menettelyistä 2013/32/EU)

Pakolaisongelma edellyttää niin maailmanlaajuisia, eurooppalaisia kuin Suomen omia ratkaisuja. Suomessa tarvitaan kotouttamispolitiikan perusteellista uudistamista.

Hallituksen toimenpiteitä

- Tiivis kansainvälinen yhteistyö EU:ssa ja laajemmin
- Tilanteen jatkuva arviointi: maahanmuuton ministerityöryhmä ja sisäministeriön asiantuntijaryhmä
- Järjestelykeskuksen perustaminen Tornioon 22.9.2015
- Vastaanottokeskusten perustaminen yhteistyössä kuntien, järjestöjen ja yritysten kanssa
- Tehostettu viranomaisyhteistyö (poliisi, tulli, rajavartiolaitos)
- Turvapaikkaprosessien nopeuttaminen usealla eri toimenpiteellä
- Perheenyhdistämisen kriteereiden tiukentaminen
- EU:n ulkopuolelta tulleiden rikollisten maasta poistamisen nopeuttaminen
- Kotoutumisen tehostaminen (työ- ja elinkeinoministeriön kotouttamisen toimintasuunnitelma 27.11.2015)
- Tuomioistuinten toiminnan tehostaminen turvapaikka-asioissa
- Terroristijärjestöjen toimintaan osallistumisen kriminalisointi
- Turvapaikanhakijoiden etuuksien tiukentaminen
- Palautuskeskuksen perustaminen kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille
- Tiedottaminen lähtömaihin Suomen maahanmuuttopolitiikan linjan muutoksista
- Meneillään yli kymmenen lainsäädäntöhanketta uudistusten toteuttamiseksi

Maailmanlaajuisia ratkaisuja

Kansainvälisessä yhteistyössä on haettava ratkaisuja pakolaisuuden syihin. Apua on annettava kriisialueilla tai niin lähellä ihmisten kotiseutuja kuin mahdollista.

Kestävä ratkaisu vallitsevaan kriisiin saadaan vasta sitten, kun sodat on saatu päättymään ja terrorismi nujerrettua. Tavoite on, että pakolaisleirien miljoonat ihmiset pääsisivät palaamaan turvallisesti koteihinsa. Avainasemassa ovat YK, EU ja maailman suurvallat.

Ilmastonmuutos tuo valtavan ongelman maailman kasvavan ihmismäärän riittävälle ruuantuotannolle. Etenkin kuivuudesta ja kaupungistumisesta johtuva viljelymaan pieneneminen aiheuttaa jo nyt nälänhätää sekä ruuan hinnan rajua nousua. Toisaalla merivedenpinnan noustessa maa-alueita jää veden alle. Hallitsemattomina nämä ongelmat voivat johtaa ennennäkemättömiin pakolaisvirtoihin.

- Olot on vakautettava diplomatian keinoin etenkin Irakissa ja Syyriassa. Suomen on toimittava aktiivisesti poliittisten ratkaisujen hakemisessa sekä monen- että kahdenkeskisessä yhteistyössä.
- ISIS:n ja muiden terroristiryhmien toiminta ja leviäminen on saatava loppumaan.
- Pakolaisleirien olosuhteita on nopeasti parannettava kansainvälisellä yhteistyöllä
- Ihmissalakuljetukseen, ihmiskauppaan ja muuhun järjestäytyneeseen rikollisuuteen on puututtava entistä voimakkaammin.
- Suomen on suunnattava oma kehitysyhteistyörahoituksensa siten, että sillä tuetaan suoraan demokratia- ja oikeusvaltiokehitystä sekä ihmisten koulutusta.
- On kyettävä sopimaan kaikkia osapuolia sitovasti ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Eurooppalaisia ratkaisuja

Laaja kansainvaellus Eurooppaan on asettanut EU:n uskottavuuden koetukselle.

Osa jäsenmaista on ottanut käyttöön väliaikaisen sisärajavallan. Sisärajatarkastusten tarve Suomessa on suoraan yhteydessä siihen, miten asiat EU:ssa ja sen muissa jäsenmaissa hoidetaan.

Joka tapauksessa unioni joutuu arvioimaan uudeen eteenkin Schengenin ja Dublinin sopimuksia sekä niiden toimivuutta vallitsevissa olosuhteissa. Nyt osa jäsenmaista ei joko kykene tai halua noudattaa niitä. Tehtyjä sopimuksia on noudatettava. Eurooppalaisten ratkaisujen on myös tulevaisuudessa perustuttava keskinäiseen sopimiseen ja sopimusten noudattamiseen. EU:n on myös uudistettava omia toimintatapojaan. Etenkin viranomaisyhteistyötä on sekä lisättävä että tehostettava jokaisessa jäsenmaassa ja niiden kesken.

- EU:n on lisättävä turvapaikanhakijoiden järjestelykeskuksia (ns. hotspotit). Tornion järjestelykeskus toimii hyvänä esimerkkinä. EU:n ulkorajavalvonta ja turvapaikanhakijoiden rekisteröinti on laitettava kuntoon. Tavoitteena on oltava turvapaikkahakemusten käsitteleminen ihmisten saapuessa EU:n ulkorajalle ja että myönteisen päätöksen saaneet ihmiset sijoitetaan yhteisesti sovitun mukaisesti eri jäsenmaihiin.
- EU:n on kansainvälisessä yhteistyössä suunnattava voimavarojaan maailman isojen ongelmien, etenkin ilmastonmuutoksen ratkaisemiseen.
- EU:n on otettava yhteistä ulkopoliittikkaansa kehittämällä nykyistä vahvempi rooli pakolaiskriisin taustalla olevien konfliktien ratkaisemisessa juuri nyt etenkin Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa.
- EU:n on osoitettava pakolaisleirien ja niillä olevien miljoonien ihmisten sietämättömien olojen parantamiseen kiireellisesti lisää määrärahoja.
- EU-hätärahoitus on turvattava niin kauan, että tilanne on saatu hallintaan Euroopan laajuisesti.

Suomalaisia ratkaisuja

Meidän on varauduttava yhteiskuntana siihen, että tulevana vuosina Suomeen tulee jatkuvasti turvapaikanhakijoita. Heidän vastaanottoaan koskevia prosesseja ja palauttamispolitiikkaa on tehostettava. Hyvinvoinnin ja sivistyksen avulla estetään syrjäytymistä, osattomuutta ja radikalisoitumista niin Suomessa kuin maailmallakin.

- Ns. turvallisten maiden luettelo on pidettävä ajan tasaisena. Turvapaikkahakemusten käsittelyssä on otettava huomioon yksilölliset seikat. Suomi solmii palauttamissopimuksia turvapaikanhakijoiden lähtömaiden kanssa.
- Suomen oman rajavalvonnan voimavarat on turvattava. Pakolais- ja maahanmuuttovirran vastaanotossa huolehditaan tiukasti siitä, että maahamme ei pääse terroristeja eikä muitakaan rikollisia.
- Hyvän yhteistyön jatkaminen Venäjän kanssa maiden rajan valvonnassa on välttämätöntä.
- Viranomaisten toimintaedellytyksiä terrorismia vastaan on parannettava uudistamalla tiedustelulainsäädäntö. Uudistuksessa on varmistettava perus- ja ihmisoikeuksien suojaaminen.
- Suojelupoliisille on mahdollistettava oma, kansainvälinen tiedustelutoiminta.
- Turvapaikkahakemukset on käsiteltävä ripeästi. Ilmeisen perusteettomat hakemukset on käsiteltävä nopeutetussa järjestyksessä. Vapaaehtoinen palauttaminen on tehtävä mahdollisimman houkuttelevaksi.
- Turvapaikkapäätöksistä tehdyt valitukset on käsiteltävä joutuisasti tuomioistuimissa. Hallinto-oikeuksissa on oltava riittävästi tuomareita hakemusten käsittelemiseen. Kielteisistä turvapaikkapäätöksistä tehtyjä valituksia voi ratkaista yksi tuomari.
- Vierastaistelijaksi lähteminen on kriminalisoitava ja ääriliikkeiden värväämiseen on puututtava
- Lainvoimaisen kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden palauttamista on tehostettava.

- Vakaviin rikoksiin syyllistyneet palautetaan viivytystä kotimaahansa.
- Maasta karkottamiseen liittyvää lainsäädäntöä on yksinkertaistettava.
- Pohjoismaisella yhteistyöllä on varmistettava, että yksikään Pohjoismaista ei ole tulijoille toista houkuttelevampi.
- Turvapaikanhakijoiden katoaminen kesken turvapaikkaprosessin on estettävä.

Kotoutumiseen kokonaisuudistus

Keskusta esittää kotouttamispolitiikan perusteellista uudistamista.

Kotouttamispolitiikkaan tarvitaan pitkäjänteisyyttä. Siksi sen uudistamisesta on haettava laaja, vaalikaudet ylittävä yhteisymmärrys valtakunnallisesti poliittisten päättäjien, viranomaisten, työmarkkina- ja etujärjestöjen, kansalaisjärjestöjen, kirkon ja muiden yhteiskunnan toimijoiden kesken.

Kotouttamisen onnistuminen edellyttää myös käytännönläheistä yhteistyötä alueellisesti ja paikallisesti.

Turvapaikanhakijoiden on mahdollisimman nopeasti päästävä töihin tai muun tekemisen piiriin. Pelkkä joutenolo passivoi ja voi johtaa moniin ongelmiin, myös rikollisuuteen.

- Kotouttaminen on aloitettava välittömästi ihmisen saapuessa Suomeen. Turvapaikanhakijoiden työnteko on mahdollistettava ilman minkäänlaista karenssi-aikaa.
- Suomen on perustettava rekisteri turvapaikanhakijoiden alkukartoituksen tuloksista niin, että tiedot menevät myös pakolaisia vastaanottaviin ja heidän kotouttamisestaan vastaaviin kuntiin. Alkukartoituksessa on hyödynnettävä nykyistä paremmin tietotekniikkaa esimerkiksi tulkkaukspalveluissa.
- Mikäli turvapaikan saaneiden perheiden yhdistämisessä otetaan käyttöön tulorajat, on ne asetettava kohtuullisiksi.

- Ensivaiheen kotouttamiseen tulee työnteon lisäksi sisältyä suomen tai ruotsin kielen opintoja sekä käytännönläheistä opastusta demokratiaan.
- Kotouttamiskoulutuksessa tulee tähdentää sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä ihmisoikeuksien kunnioittamista. On myös kerrottava, että lapsiin kohdistuva kuritusväkivalta on Suomessa rikos.
- Kieliopintoja myös etäopiskeluna tulee tehostaa.
- Suomen kielen oppimisen kannalta on tärkeää mahdollistaa maahanmuuttajalasten päivähoito. Myös naisten osallistuminen täysipainoisesti työelämään ja kieliopintoihin on avain koko perheen kotouttamiseen.
- Maahanmuuttajien sosiaaliturvan vastikkeellisuutta on lisättävä hyväksyttävien perusteiden, esimerkiksi työn tekemiseen tai suomen kielen oppimiseen.
- Kuntien tulee laatia pakolaisten vastaanotto- ja kotouttamissuunnitelma yhteistyössä paikallisesti elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

Kunnille ja kuntalaisille on annettava lisää tietoa pakolaisuudesta, kotouttamisesta sekä kustannusten jakamisesta.

- On mahdollistettava uudenlaiset ratkaisut ja kokeilut maahanmuuttajien kotouttamiseksi ja työllistymiseksi. Keskusta on valmis osana työllisyyspolitiikan uudistamista siirtämään enemmän päätösvaltaa työllisyyspolitiikassa kunnille.
- Suomen on laadittava toimintaohjeet niiden tilanteiden varalle, jotka ovat Suomen lain vastaisia. Näitä ovat esimerkiksi moniavioisuus ja ns. lapsivaimot. Alle 16-vuotiaat puoliset tulee ottaa huomioon, jotta lainmukainen suojaikäraja turvataan.
- Toimivia kotouttamiskäytäntöjä on otettava käyttöön koko Suomessa. Esimerkiksi kotouttamispolitiikkaa tehokkaasti tehneellä Punkalaitumella on ollut tärkeää, että koko lähiyhteisö on mukana.
- Rikollisuuden torjumisessa keskeisin asema on viranomaisilla ja maahantulijoiden lähiyhteisöillä. Ongelmat on ehkäistävä ennalta.

Tehokas ja onnistunut kotoutuminen on avainasemassa.

Siinä lähiyhteisöjen, kuntien ja järjestöjen rooli on ratkaiseva.

Hädänalaisia ihmisiä tulee auttaa, mutta emme saa olla sinisilmäisiä. Turvallisuudesta Suomessa on huolehdittava kaikissa oloissa.

Suomi ei ole syyllinen pakolaistilanteeseen, mutta joudumme olemaan osaltamme sitä ratkaisemassa.

Meidän on varauduttava siihen, että kyse on pitkäaikaisesta ongelmasta.

Pakolaisongelma ratkeaa lopulta vain kansainvälisellä yhteistyöllä niin Euroopan kuin maailmanlaajuisesti.

Maahanmuuton AAKKOSET

Dublin-sopimus. Turvapaikanhakijasta on vastuussa se EU-maa, jonne hän on jättänyt turvapaikkahakemuksensa. Erilaisia tilanteita varten sopimuksessa on määritelty etusijaisuusjärjestys, mikä EU-maa lopulta vastuun kantaa. Jos yksikään niistä ei toteudu, niin vastuun turvapaikanhakijasta kantaa se EU-maa, jossa turvapaikanhakija on jättänyt ensimmäisen hakemuksen.

EU:n vapaa liikkuvuus. Kaikilla EU:n kansalaisilla on oikeus matkustaa toiseen jäsenvaltioon esittämällä voimassa oleva henkilötodistus tai passi. Oikeus oleskella toisessa jäsenmaassa vapaasti kestää korkeintaan kolme kuukautta. Oleskelu ei saa kohtuuttomasti rasittaa jäsenmaan sosiaaliturvajärjestelmää. Lisäksi EU:n kansalainen tai hänen perheenjäsenensä voidaan karkottaa jäsenvaltion alueelta yleiseen järjestykseen, yleiseen turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä.

EU-taakanjako. Italiaan ja Kreikkaan ja Unkariin saapuvia turvapaikanhakijoita jaetaan tasaisemmin jäsenmaiden välillä ja siirrettäisiin tietyin perustein muihin jäsenmaihiin. Periaatteesta on sovittu kesäkuussa 2015. Suomen kantana siirroissa on ollut vapaaehtoisuus. Suomi on sitoutunut vastaanottamaan vuosien 2016–2017 aikana yhteensä noin 3 200 sisäisesti siirrettävää turvapaikanhakijaa ja 293 sisäisesti siirrettävää kiintiöpakolaista.

Hotspot. EU:ssa käytetty nimi järjestelykeskuksesta (kts. järjestelykeskus).

Humanitaarinen maahanmuutto. Humanitaarisella maahanmuutolla tarkoitetaan sellaisia maahanmuuttajia, jotka muuttavat Suomeen humanitaarisin syin, kuten kiintiöpakolaisia, pakolaisia, turvapaikanhakijoita sekä heidän perheenjäseniään.

Humanitaarinen suojele. Humanitaarisella suojelulla tarkoitetaan oleskeluluvan perustetta, joka myönnetään, kun turvapaikan tai toissijaisen suojelun myöntämisen edellytykset eivät täyty, mutta hakija ei voi palata kotimaahansa siellä tapahtuneen ympäristökatastrofin tai aseellisesta selkkauksesta tai vaikeasta ihmisoikeustilanteesta johtuvan huonon turvallisuustilanteen vuoksi.

Ihmiskauppa. Suomen lainsäädännön mukaan ihmiskauppaa on toisen henkilön paritusrikoksen kaltainen seksuaalinen hyväksikäyttö, pakkotyö tai muunlainen ihmisarvoa loukkaaviin olosuhteisiin saattaminen ja elinkauppa taloudellisessa hyötymistarkoituksessa. Suomen arvioidaan olevan vuosittain satoja ihmiskaupan uhreja.

Ihmissalakuljetus. Ihmissalakuljetus liittyy ihmiskauppaan. Siinä rikolliset pyrkivät taloudelliseen tai aineelliseen hyötyyn järjestämällä henkilöitä laittomasti sellaiseen maahan, jossa hänellä ei ole kansalaisuutta tai oleskelulupaa.

Järjestelykeskus. Järjestelykeskus on valvottu paikka, mihin turvapaikanhakijoita ensimmäisen kerran vastaanotetaan tai luovutetaan rekisteröitäviksi. Sieltä turvapaikanhakijat siirretään vastaanottokeskukseen odottamaan turvapaikkapäätöstä.

Kiintiöpakolainen. Kiintiöpakolainen on henkilö, jonka pakolaisaseman YK:n pakolaisjärjestö UNHCR on vahvistanut, ja joka uudelleen sijoitetaan Suomeen. Suomi on sitoutunut vastaanottamaan vuosina 2016–2017 yhteensä 1 770 kiintiöpakolaista.

Kotouttaminen. Kotouttamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla edistetään maahanmuuttajia saavuttamaan riittävät tiedot ja taidot työelämään ja suomalaiseen yhteiskuntaan juurtumiseksi.

Kotoutuminen. Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajien yksilöllistä kehitystä, jonka tavoitteena on hänen osallistumisensa työelämään ja suomalaiseen yhteiskuntaan.

Laiton maahanmuutto. Laittomalla maahanmuutolla tarkoitetaan sellaisia henkilöitä, jotka tulevat maahan laittomasti väärennetyillä matkustusasiakirjoilla tai kokonaan ilman passia tai oleskelevat maassa, vaikka oleskelulupa ei ole enää voimassa. Laittomaan maahanmuuttoon liittyy usein ihmiskuljetusta tai ihmiskauppaa.

Maahanmuuttaja. Maahanmuuttaja on henkilö, joka on siirtynyt oleskelemaan toiseen kansalliseen valtioon. Maahanmuuton syitä on useita, kuten työ, opiskelu, perhesiteet tai pakolaisuus.

Monikulttuurisuus. Monikulttuurisuudella tarkoitetaan kulttuuripiirteiltään eroavien ryhmien vuorovaikutusta.

Muukalaisvihamielisyys. Muukalaisvihamielisyydellä tarkoitetaan ulkomaalaisiin kohdistuvaa pelkoa ja kammoksuntaa.

Oleskelulupa. EU- tai ETA-maiden ulkopuolinen ulkomaalainen tarvitsee Suomessa oleskeluluvan. Määräaikaisia oleskelulupia ovat jatkuva oleskelulupa ja tilapäinen oleskelulupa. Ensimmäinen oleskelulupa myönnetään aina määräaikaisena. Pysyvä oleskelulupa myönnetään henkilölle, joka on oleskellut Suomessa yhtäjaksoisesti jatkuvalla oleskeluluvalla neljä vuotta. Päätöksen oleskeluluvasta tekee Maahanmuuttovirasto.

Pakolainen. Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty oleskeluoikeus vieraassa valtiossa kansainvälisen suojelun perusteella. Pakolaisasema myönnetään, jos henkilöllä on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi kotimaassaan.

Paluumuuttaja. Paluumuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka on entinen tai nykyinen Suomen kansalainen, mutta on asunut Suomen ulkopuolella ja palaa Suomeen. Paluumuuttajia ovat myös entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevat henkilöt, kuten inkerinsuomalaiset, jotka ovat syntyperältään suomalaisia.

”Paperiton”. EU-alueen ulkopuolelta tullut ihminen, joka on maassa ilman asianmukaista lupaa. Hän ei ole saanut tai edes hakenut turvapaikkaa.

Rasismi. Rasismilla tarkoitetaan aatetta tai toimintaa, joka perustuu rotuerotteluun. Rasismiin kuuluvat rotuennakkoluulot, rotusyrjintä ja oman rodun suosiminen.

Schengen-sopimus. Schengen-sopimus antaa ihmisille mahdollisuuden liikkua vapaasti sopijamaiden välillä ilman säännöllisiä rajatarkastuksia. Sopimukseen liittyneet 26 eurooppalaista maata muodostavat Schengen-alueen.

Toissijainen suojelu. Toissijaisella suojelulla tarkoitetaan oleskeluluvan perustetta, joka myönnetään, kun turvapaikan myöntämisedellytykset eivät täyty, mutta hakijaa uhkaa kotimaassaan kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus, tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus.

Turvapaikanhakija. Turvapaikanhakija on henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta.

Työvoiman maahanmuutto. / Työperäinen maahanmuutto. Työvoiman maahanmuutolla tai työperäisellä maahanmuutolla tarkoitetaan sellaisia maahanmuuttajia, jotka muuttavat Suomeen työn vuoksi.

Uussuomalainen. Uussuomalaisella tarkoitetaan vakituisesti Suomessa asuvaa maahanmuuttajaa, joka on myös voinut saada jo Suomen kansalaisuuden. Uussuomalainen-sanan synonyymina voidaan pitää termiä maahanmuuttajataustainen.

Vastaanottokeskus. Turvapaikanhakijat ja pakolaiset asuvat vastaanottokeskuksissa sen ajan, jonka heidän turvapaikkahakemuksensa käsittely kestää.

Vetovoimatekijä. Vetovoimatekijä on sellainen poikkeama muiden maiden lainsäädännöstä tai menettelystä, jonka uskotaan lisäävän maahanmuuttoa kohteeseen.